

1001

מא (האנף)

(העתק)

סודי ביותר
אישי - לנמען בלבד

אל: רוה"מ

מאת: השגריר (ווינגטון).

הנדון: פגישה עם שאול - 3 ביוני 1972. נערכה בחדר-
המפות בבית-הלבן. החלה 11.20 - נסתיימה 12.00

1. שאול פתח ואמר שהוא רוצה לדבר עמי ביחידות משום שתמיד עמד על כך שידווח לנו האמת על מגע עם בריה"מ בנושא המזה"ת. מאחר והשיחות בנושא המזה"ת קויימו בדרג גבוה ביותר במוסקבה וסווגו מבחינת המשתתפים מצדה של ארה"ב לגורמי הבית-הלבן בלבד. (רוג'רס שהיה נוכח במוסקבה לא השתתף בשיחות בנושא המזה"ת ואיננו שותף מלא לכל הסיכומים שנתקבלו בו. לפיכך מחמ"ד איננה במלוא התמונה, אם כי הוכנסה חלקית). שאול המשיך ובקש למצוא דרך לדווח לרוה"מ ולרוה"מ בלבד (לא אצטט מה שהוא אמר על שרי החוץ של שתי מדינותינו) ולעשות זאת אפילו שלא בכחובים. השיבותי שאינני משער שאוכל לעשות זאת ואמצא דרך בטוחה להביא הדברים לידיעת רוה"מ ורוה"מ בלבד. שאול חזר והדגיש סודיות הדברים ורגישות רוברט למניעת דליפת דברים הקשורים במגעיו האישיים עם בריה"מ ובמיוחד לאור מידורו של רוג'רס ומחמ"ד מן האינפורמציה שבכוונת שאול להביאה לידיעת רוה"מ. הבטחתי לו להעביר דבריו על חשיבות הסודיות לרוה"מ ולנהוג במירב הזהירות בהעברת הדברים לארץ.

2. שאול מסר שהדיונים בנושאי המזה"ת התנהלו בשלושה שלבים. שלב ראשון דיון בהשתתפות ברז'נייב, קוסיגין (יחכן גם גרומיקו, שאול לא פרט) מצד בריה"מ. מצד ארה"ב ניכסון וקסינג'ר. השיחה נמשכה שלוש שעות. העמדה הרוסית שהוצגה בשיחה הייתה חריפה וקשוחה. למעשה חזרו הרוסים על התביעות שלהם לנסיגה כוללת לקוים שלפני מלחמת ששה הימים בכל הגזרות (המצרית, הירדנית והסורית). הרוסים היו תחת הרושם מפגישות גרומיקו עם ניכסון בתום שנת 1971 שבעת הפסגה ינתן יהיה לסכם הנושא. לפי שאול הרי שאי בקיאותו של הנשיא פרטי הבעיה שלנו היא מעלה גדולה ביותר. לפי שאול, היה שלב שרוברט כמעט התחייב לנסיגה כוללת והוא היה צריך לשגר פתק תוך כדי הדיון כדי שרוברט יחזור בו מדבריו אלה. שאול אמר שכל אשר כוון אותו תוך כדי מהלך השיחה היה למנוע כל סיכום ממשי תוך כדי מהלכה. שאול הוסיף מאחר והיה זה ביום שבו חתמו על הסכם סאלט, לא היה לדרגים העליונים מספיק סבלנות להכנס לכל פרטי בעית המזה"ת וסוכם שחקייים פגישה שניה בין שאול לגרומיקו לעבד הצעה מוסכמת כיצד להמשיך המו"מ בין שתי המעצמות בנושא המזה"ת.

22

בפגישות ממושכות שהשתתפו בהן רק אנשי שאול (בלי כל נוכחות של נציגי מחמ"ד) סוכמו 7 עקרונות מוסכמים - 21 לא מוסכמים - להמשך הדיאלוג בין שתי המעצמות בנושאי המזה"ח. הדיאלוג יעשה גם בעתיד בין טרנס לשאול כאן. שאול סיפר שבשלב מסוים, כאשר גרומיקו נסה להתמקח על העמדה הסובייטית, אמר לו שאול: "אם אתה רוצה מו"מ עמי, הרג הבה נדבר במושגים מעשיים יותר. אם הנך רוצה לקיים מו"מ על בסיס הנגזר שלך, לך לסיסקו". שאול הראה לי הנייר שסוכם במוסקבה (9 העקרונות) ואשר ישמש כבסיס להמשך ההדברות בין שתי המעצמות בנושא המזה"ח. שאול אמר שלא יתן לי הנייר ואסור שבכלל יוודע על עצם קיומו (כולל דוג'רס ויתר אנשי מחמ"ד). הוא נתן לי לעיין בנייר ובקש לשמוע חוות דעה הראשונית על העקרונות. ראשית ברצוני לדווח (מתוך זכרון) את עקרי העקרונות. מס. 1 הפתרון המדיני לסכסוך צריך להיות כולל ומכיל את כל הבעיות הכרוכות בסכסוך המזה"ח (הערבי-ישראלי). יחד עם זאת יכולים להיות שלבים ועדיפויות שונות בביצועו.

מס' 2 הפתרון צריך להיות מושתת על נסיגת כוחות צה"ל משטחים שנכבשו בעת המלחמה ב-1967.

מס' 3 במידה ויהיו שנויים בקווים שהיו קיימים בעבר, הרי הם צריכים להיות וולנטריים ובהסכמת הצדדים הנוגעים בדבר (הניסוח האנגלי הוא rectifications מקלט מער או כל הוספת אחרת).

מס' 4 דן בסדרי בטחון והוא מזכיר האפשרויות של שימוש בשטחים מפורזים, כוחות או"ם להצבה זמנית בשטחים שיקבעו, אך הדגש על ערבויות רציניות מצד המעצמות לשמירתו של ההסכם לאחר שיושג.

מס' 5 ³⁰דן בחופש השיט במצרי טיראן ותעלת-סואץ לכל העמים תוך איזכור מפורש של ישראל. בעקרון זה כלול הדגש רבונות מצרים על תעלת-סואץ.

מס' 6 עקרון זה מדגיש שתכלית ההסכם הוא לשם קץ למצב הלוחמה (beligerancy) והקמת (establishment) של מצב שלום (State of Peace).

מס' 7 אינני זוכר העקרון השביעי ולא מן הנמנע שכללתי תוכנו במסגרת אחד העקרונות הנ"ל. מכל מקום, אין זה עקרון חשוב. לאחר שבעת העקרונות המוסכמים מופיעים שני עקרונות שבהם כל צד מצהיר עמדה שאיננה מקובלת על הצד השני.

מס' 8 ארה"ב עומדת על כך שבשלב מסוים של תהליך המו"מ בין הצדדים לסיכומו של ההסכם, יהיה מפגש פנים אל פנים בין נציגי מדינת ישראל ומדינות ערב הנוגעות בדבר.

מס' 9 בריה"מ עומדת על כך שבעית הפלשתינאים תפתר על בסיס החלטות האו"ם בנושא.

לאחר שעיינתי בחומר הערתי ההערות הבאות :

3.

א. שאלתי האם נייר זה מהווה לעתיד את הבסיס היחידי להדברות ארה"ב-ברי"מ, קרי: האם נייר זה מבטל את הכנית רוג'רס. שאל השוב ש For all practical purposes. זהו המצב שנוצר בעקבות הפסגה וקבלת העקרונות הנ"ל ע"י שני הצדדים. יחד עם זאת, מאחר ומחמ"ד איננה שותפה לכל העניין, קשה לו לתת תשובה חיובית פורמלית לשאלתי זו.

ב. אמרתי שאני מבין שהם הסכימו למעשה ל Package deal (עקרון מס. 1) שלפיו ההסדר במזה"ת איננו על בסיס הדברות עם כל מדינה בנפרד, אלא, חייב להיות כולל. לעמדה זו מתנגדת ותמשיך להתנגד ישראל. שאל השוב שאני צריך לראות זאת כנייר אמריקאי רוסי ומבחינתם בעית המזה"ת היא בעיה אחת. יחד עם זאת, הניסוח מאפשר הפרדה בין הבעיות. שאל ציין שהרוסים אמרו שהם רוצים בקידום עניין הפתרון בין מצרים לישראל - לכל בעיה אחרת.

ג. באשר לשאלת הנסיגה. [שאל הדגיש שבנושא זה כבר מתחרטים הרוסים. כי מתפרש מעקרון זה שיש מקום לשנוי גבול לא רק במכלול הישראלי-ירדני, אלא, בכל הגזרות. שאל סיפר שהרוסים כבר רוצים שנוי הנוסח והוא יתנגד. שאל הדגיש שהוא לא יכול לע להרחיק מעבר לניסוח הכלול בהחלטה 242 ועמד על כך שהניסוח לא יהיה מחייב לגבי כל הכוחות הישראליים מכל השטחים או מהשטחים, אלא, כפי שזה כתוב בהחלטה 242. יתר על כן, הוא דאג שהתרגום הרוסי של סעיף זה לא יהיה שונה והוסיף את עניין שנויי הגבול לגבי כל המדינות. שאל אמר שהרוסים תפסו כנראה שעשו שגיאה והדיון סביב תביעתם לתיקון תאפשר לו סחבת על חודשים רבים ואחרי כל זה אין לו כל כוונה לותר על עקרון שנויי הגבול כלפי כל הגזרות ל הוספתו כאן שהנקודה המרכזית מבחינתנו, באשר לעמדת ארה"ב, היא שעל ארה"ב לפחות לא לחזור על שגיאת 7 הנקודות של ראסק ותכנית רוג'רס. קרי: התחייבות לקו מסוים. קביעת הקו צריך להעשות ע"י הצדדים לסכסוך והצדדים בלבד. זאת על רקע שעל עמדה עקרונית שיש מקום לשינוי גבול. שאל השוב שזו עמדתו ועמד בלחץ רב במוסקבה שיסכים לקו או שיעלה אפילו רעיונות לגבי קוים. שאל השוב במוסקבה שהוא איננו בקיא בעמדה הישראלית, פרט לכך, שהישראלים רוצים בשנויי גבול ובכל הגזרות. שאל סרב לתת כל מושג על העמדות הישראליות והוסיף שמאחר שאין הוא בקיא בהן אפילו לא יוכל לדעת מה מידת הניגוד שבין עמדות ארה"ב וישראל באשר לעקרונות הכלול ב במסמך.

ד. ביחס ליתר העקרונות לא היתה לנו שהות להחליף דעות, יתר על כן אמרתי לו שזו עמדתי האישית והנה בבחינת תגובה ראשונית. שאול הבהיר שעקרונות אלה אינם נושא לדיון בינינו. העקרונות הללו סוכמו. לפי הערכתי זה יותר טוב מאשר ציפה. בעיקר משום שנייר זה מסלק את תכנית רוג'רס כבסיס למו"מ בין שתי המעצמות, איננו מחייב ארה"ב לנסיגה כוללת ישראלית באיזה שהיא גזרה וקובע כעקרון מוסכם שיש אפשרות לשנוי גבול מבלי לצרף הבטוי מינור או כל בטוי אחר.

4. ביחס לעתיד נראה לשאול שאפשר יהיה להמשיך במדיניות שנקט בה עד כה קרי: סחבת ע"י קיום מגע על ידו עם טרנס לפחות עד לסוף השנה. הוא יוצא ליפן תוך שבוע ואיננו מחכוון לדבר עם הסובייטים לפני יולי או אוגוסט. מכאן שלדעתי בסה"כ יש סכוי סביר שאם ימשיך במשחק זה, ישתפו הסובייטים פעולה בשמירת שקט (הפסקת האש) במזה"ת וניתן יהיה למנוע משברים במשור הבינלאומי וכיו"ב. בכל השיחה לא הזכיר שאול את שליחות יארינג וכן אין לכך בטוי בנייר הכולל העקרונות. בחשובה לשאלתי, השיב שמוסכם עם הסובייטים שהדברות העיקרית תהיה כפי שהיתה עד כה בין הסובייטים ושאל באמצעות טרנס וכל היתר כמובן ישמש כפאסאדה. באשר לשאלה כיצד לשחק זאת לא הצלע לדון וסכמנו שנפגש שנית בשבוע הבא או לאחר שובו מיפן. לדעתו של שאול אין מקום לדאגה כרגע מפעילות מדינית של מחמד או כל גורם אחר.

לבסוף הנני מבקש בכל לשון של בקשה לשמור חומר זה בסודיות רבה ביותר. זאת בראש ובראשונה לשמור על שאול שהעיר הערות לא סימפטיות כלפי בעל הבית שלו ויחסו ליהודים, תוך כדי מהלך השיחה.

ב ב ר כ ה,

י. רבין

מיידי 051415 יוני 72

אל : דיניצ - לעיניו בלנד

נחת: העגריד סודי ביהוד 588/ל

1. יצחק שחאשר נכלת מכתבי האילי (בחמשכ למחרי ל/581) במחרי
הוד.
2. נזכרתי בנקודה מסי 7 בחמשכ למכתבי הנניל. עקרון מסי 7 מדבר
בנוסח דומה לחלטה 242 על העקרון של זכות קיומה משכום של כל מדינה
במחייית כולל ישראל ללא השג של איום בשמוש בכח. השוני בין הניסוח
סני לבין זה על החלטה 242 הוא באיזכור מפורש של ישראל. בככ' מושלמת
השימת 7 העקרונות. ==

רבינ ==